

ZÁPIS Z KULATÉHO STOLU „SPOLEČNĚ PROTI DISKRIMINACI“

Diskusní skupina: Právní postavení trans lidí v kontextu změny pohlaví

16. května 2018

Moderátoři:

Petr Polák	Kancelář veřejného ochránce práv
Karel Suda	Kancelář veřejného ochránce práv

Účastníci a účastnice:

Milada Hrabánková	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Helena Roubíková	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Michal Švorc	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Michal Franěk	Ministerstvo spravedlnosti ČR
Barbora Rittichová	Ministerstvo spravedlnosti ČR
Aneta Vermachová	Ministerstvo spravedlnosti ČR
Eliška Hodysová	Ministerstvo spravedlnosti ČR, Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva
Vítězslav Němčák	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Lucie Kalivodová	Ministerstvo vnitra ČR
Věra Kantorková	Ministerstvo vnitra ČR
Terezie Linhartová	Ministerstvo vnitra ČR
Petr Šťastný	Ministerstvo vnitra ČR
Andrea Baršová	Úřad vlády ČR
Marie Škorpíková	Ministerstvo zdravotnictví ČR

Dne 16. května 2018 se v Kanceláři veřejného ochránce práv (KVOP) konal kulatý stůl s názvem „Společně proti diskriminaci“. V rámci této události se sešla diskusní skupina, která se zabývala vybranými právními aspekty postavení trans lidí v kontextu změny pohlaví. Účastníci skupiny si tak mezi sebou zejména mohli vyměnit poznatky z praxe a diskutovat právní řešení, která by dopomohla k odstranění některých problémů, s nimiž se trans lidé v běžném životě potýkají.

Úvodního slova se ujal **Petr Polák**, který přivítal všechny účastníky, poděkoval jim za účast a všechny účastníky požádal, aby se krátce představili.

Po krátkém představení účastníků shrnul **Petr Polák** chystaný program. Nejprve v úvodní prezentaci představí **Karel Suda** pozici Veřejné ochránkyně práv a problematiku současné úpravy změny pohlaví, která je vázána na podmínku sterilizace. Poté vystoupí se svou prezentací k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva **Eliška Hodysová**. Dále přednese **Karel Suda** druhou část prezentace a bude dán prostor k diskusi. Po přestávce na oběd pak bude následovat druhý blok týkající se problematiky zapojení trans lidí po změně pohlaví do profesního života.

Právní postavení trans lidí v kontextu změny pohlaví, sterilizace jako podmínka k úřední změně pohlaví

Karel Suda, mimo jiné, v úvodu své prezentace představil výzkum Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) z roku 2014, ve kterém 54 % respondentů z řad trans lidí uvedlo, že zažilo pocit diskriminace a 34 % zažilo násilí či vyhrožování v souvislosti se svou pohlavní identitou. Dále uvedl základní životní oblasti, ve kterých se trans lidé setkávají s největším počtem problémů, a to oblast vydávání dokladů o vzdělání, potvrzení o zaměstnání a publicity veřejných rejstříků (zejména rejstříku živnostenského). Ve své prezentaci dále uvedl, že ochránkyně na místech, kde zákon nedostatečně reflektuje specifickou situaci trans lidí, vykonává systematické iniciativy na poli práva na rovné zacházení. Zároveň poskytuje metodickou pomoc konkrétním obětem diskriminace.

V části jeho prezentace zabývající se činností ochránkyně v oblasti úřední změny pohlaví trans lidí se nejdříve zaměřil na průlomový rozsudek ESLP z roku 2017 (*A. P., Garçon a Nicot proti Francii*), kde soud uvedl, že podmínka zneplodnění (nevratné změny fyziologických charakteristik) v přístupu k úřední změně pohlaví porušuje čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Uvedl tak názor ochránkyně, že ČR za těchto okolností neakceptuje uznávaný standard ochrany lidských práv. Ochránkyně v rámci své probíhající iniciativy tedy reaguje na závaznou judikaturu a usiluje o změnu existující právní úpravy. Za hranice vymezené aktuální judikaturou ESLP však v současné době nesměruje. Uvedl také, že v Evropské unii k dnešnímu dni je okolo 20 států, které nevyžadují sterilizace jako podmínku k úřední změně pohlaví. Co se týče konkrétních kroků ochránkyně, sdílí zejména informace s gesčními resorty, dále učinila zásadní připomínka k Návrhu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2018 a legislativní doporučení Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Poté Karel Suda předal slovo Elišce Hodysové, která vystoupila s podrobnějším výkladem aktuální judikatury ESLP vážící se k problematice změny pohlaví trans lidí.

Eliška Hodysová ve své prezentaci rozebrala dva stěžejní rozsudky ESLP, a to rozsudek *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* a *Hämäläinen proti Finsku*. Prezentace se stěžejními body k obsahu obou rozsudků byla účastníkům zaslána (s laskavým svolením Elišky Hodysové) spolu s tímto zápisem.

Karel Suda navázal s druhou částí prezentace, ve které vymezil současnou právní úpravu změny pohlaví, zejména § 29 občanského zákoníku a § 21 zákona o specifických zdravotních službách. Dále nastínil některé otázky spojené se změnou legislativy, která by uvedla právní úpravu změny pohlaví v soulad s judikaturou ESLP. V závěru své prezentace požádal zástupce a zástupkyně Ministerstva spravedlnosti o shrnutí dosavadní související legislativní činnosti dotčených resortů a představení základních plánovaných tezí budoucí úpravy.

Aneta Vermachová uvedla, že původním záměrem bylo vypracovat návrh změny právní úpravy. K tomu je však potřeba nejdříve vést diskusi a provést podrobnou analýzu předmětné problematiky. Návrh paragrafového znění novely dotčených právních předpisů, který pověřeni pracovníci Ministerstva spravedlnosti zaslali ochránkyni na vědomí, je tedy pouze pracovním návrhem určeným k další diskusi.

Barbora Rittichová na toto navázala, když v první řadě ocenila aktivity vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP, veřejné ochránkyně práv a Úřadu vlády. Ministerstvo spravedlnosti kontaktovalo v záležitosti právní úpravy změny pohlaví Ministerstvo zdravotnictví s návrhem diskuse o konkrétních změnách ustanovení občanského zákoníku a zákona o specifických zdravotních službách. Oficiální souhlas s připravenými konkrétními změnami od Ministerstva zdravotnictví nepřišel, ovšem diskuse i nadále probíhá. Zůstává však tedy otázkou, zda by Ministerstvo zdravotnictví podpořilo případné návrhy, či dokonce bylo ochotno být jejich spolugestorem. Dále Ministerstvo spravedlnosti

zahájilo jednání i s Ministerstvem vnitra. Z tohoto jednání vyplynulo, že Ministerstvo vnitra nebude aktivně podporovat chystané změny, neboť se jedná o velký zásah, který je třeba důkladně zvážit. Vzhledem k řečenému by tak byli pověřeni pracovníci Ministerstva spravedlnosti neradi, kdyby vytvořili vlastní text změn, které by následně ostatní resorty bez dalšího zamítly. Je tedy třeba dalších diskusí a podrobnějších a přesvědčivějších analýz. V současné době je však nesporně situace taková, že existuje rozsudek ESLP, na který je potřeba reagovat, neboť zde hrozí sankce. Pro získání některých praktických argumentů také dochází a bude docházet k jednání i s jednotlivci, kteří na související praktické problémy v životě naráží.

Aneta Vermachová doplňuje, že neexistuje jediná cesta, kterou se dá změna právní úpravy připravit. Je nutné najít cestu, která bude nejvhodnější a na které bude existovat konsenzus. Je totiž možné učinit pouze drobné dílčí úpravy právního rámce nebo jít cestou mnohem větší benevolence vůči trans lidem. Cílem současných snah by mělo být vytvoření materiálu, na základě kterého Ministerstvu spravedlnosti vláda uloží úkol k vypracování změn právní úpravy. Takový materiál by měl ve světle judikatury co nejkonkrétněji označit místa v právním řádu, která je třeba změnit. Podíváme-li se na vznik naší současné právní úpravy, tak občanský zákoník byl v předmětné části (týkající se změny pohlaví) inspirován občanským zákoníkem kanadské provincie Quebec, včetně podmínky sterilizace. V současné době však již i Quebec od této podmínky upustil. Ministerstvo spravedlnosti aktuálně zpracovává analýzu k uvedeným změnám a jejich možným dopadům.

Petr Polák se dotázal na postup, který bude následovat po vypracování této analýzy. Zda dojde k debatě s dalšími dotčenými resorty a poté se bude vyčkávat na zmíněné usnesení vlády.

Barbora Rittichová uvedla, že takový postup Ministerstvo spravedlnosti pravděpodobně zvolí.

Petr Šťastný představil pozici Ministerstva vnitra jako v současné situaci zdrženlivou. Upozornil na fakt, že o rozsudku ESLP *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* nerozhodoval velký senát. Při diskusích s Ministerstvem spravedlnosti upozorňovali pověřeni zaměstnanci Ministerstva vnitra na to, že by bylo proto vhodnější nejdříve zpracovat podrobnou analýzu a až poté se věnovat konkrétním ustanovením. Jedná se o natolik významnou změnu, že je podrobná analýza nutná. Ministerstvo vnitra má nyní poznamenanou řadu okruhů, kde je třeba vyjasnit dopady změny právní úpravy. Mezi tyto patří nahlížení na manželství při změně pohlaví (pokud by došlo k jeho zániku, zda by toho nemohlo být zneužíváno "místo rozvodu", pokud by ke zrušení naopak nedošlo, jednalo by se o manželství dvou osob fyzicky stejného pohlaví, což by mohlo mít za následek smazávání rozdílu mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím). Dále by bylo nutné se zamyslet nad problematikou opakovaných změn pohlaví, což v současné době není možné, sdílení prostor, které jsou odděleny pro jednotlivá pohlaví, a také nad zájmy dětí osob, které by změnu pohlaví prodělaly.

Barbora Rittichová k tomuto dodala, že existují dvě možnosti, jak řešit problematiku manželství trans lidí v souvislosti se změnou pohlaví. Jednou z nich je umožnění uzavírání manželství osobám stejného pohlaví (u této varianty se čeká na projednání návrhu změny dotčených právních předpisů Poslaneckou sněmovnou), druhou variantou je možnost transformace jednoho typu svazku ve svazek druhý (manželství v registrované partnerství. Tato varianta naráží na problém v odlišnostech mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím v českém právním řádu. Transformaci však Ministerstvo spravedlnosti za současné právní situace považuje za uspokojivé řešení. K uvedené otázce zájmu dětí uvedla, že situace je v podstatě vyřešena již dnes, neboť rodič zůstává rodičem a jeho práva a povinnosti se v souvislosti se změnou pohlaví nijak neproměňují.

Michal Franěk poznamenal, že právní úprava změny pohlaví trans lidí je problémem, který je potřeba vyřešit co nejrychleji, a nikoli se zabývat pobočnými podružnými problémy. **Petr Šťastný** opáčil, že si tuto skutečnost Ministerstvo vnitra uvědomuje, avšak když se institut změny pohlaví může stát více

využívaným, je nutné se zamyslet i nad situacemi, kde by mohlo dojít k problémům, či zneužívání tohoto institutu.

Karel Suda některé z předestřených okruhů označil za klasické "mýty", pro které (na základě zkušenosti států, které k obdobné změně právní úpravě přistoupily) neexistují důkazy. Primárně by se z nepodloženého strachu před systémovým zneužitím nemělo bránit jednotlivcům ve výkonu jejich základních práv. Přehled nejčastějších "mýtů", které vychází ze zkušeností evropských států, byl rovněž účastníkům zaslán.

Aneta Vermachová dodala, že většina trans lidí chce projít kompletní přeměnou, ale některé osoby skutečně nemohou související operativní zákroky podstoupit a je nesmyslné jim z tohoto důvodu odpírat možnost úřední změny pohlaví.

Karel Suda k tomu dodal, že související operace jsou skutečně náročné a například osoba se slabším srdcem, či starší osoba je nemusí fyzicky zvládnout.

Barbora Rittichová dodala, že je především nutné reagovat na existenci osob, které reálně nevypadají tak, jaké je jejich úřední pohlaví.

Petr Polák k tomu uvedl, že sterilizace neznamená vždy nutně změnu vnějšího vzhledu člověka. Dále dodal, že i v rámci trans komunity existuje určité názorové spektrum a zpravidla je odmítán vznik třetího pohlaví. Většina trans lidí si totiž volbu v binárním modelu muž-žena přeje učinit. Cílem iniciativy ochránkyně vytvoření institutu třetího pohlaví není.

Lucie Kalivodová vyslovila otázku, zda nemůže docházet k zneužití změny pohlaví ve vztahu ke změně rodného čísla, např. z důvodu exekucí.

Barbora Rittichová na tuto otázku odpověděla tak, že lékařská diagnóza by nadále zůstala jako podmínka změny pohlaví, a tedy možnost takového zneužití nespaturuje.

Věra Kantorková položila otázku, zda by taková změna právní úpravy nemohla nepříznivě ovlivnit otázku financování zákroků, pro ty, kteří by je chtěli podstoupit.

Barbora Rittichová odpověděla, že záměrem Ministerstva spravedlnosti není jakkoli limitovat poskytovanou péči, ani její financování.

Petr Polák vyzval účastníky k posledním příspěvkům do diskuse před přestávkou.

Marie Škorpíková přiblížila pozici Ministerstva zdravotnictví k projednávané otázce. Na ministerstvu zatím neexistuje shoda na konečném postoji k dané problematice a stále probíhají jednání na toto téma. Ministerstvo zdravotnictví v současné době řeší zejména související otázky, které by v případě změny právní úpravy mohly mít dopad do dalších právních úprav na úseku zdravotnictví.

Andrea Baršová dodala, že sterilizace jako taková může postrádat smysl i s ohledem na věk nebo další možnosti reprodukce, které existují i přes sterilitu osoby.

Problematika zapojení trans lidí do profesního života po změně pohlaví

Úvodního slova ke druhé části se ujal **Petr Polák**, zejména pak vyslovil přání, aby diskuse byla stejně živá jako v první části.

Karel Suda se následně ujal úvodu prezentace, ve kterém označil oblast práce a zaměstnání, včetně podnikání, jako oblast, ve které se rozdílné zacházení s trans lidmi projevuje nejmarkantněji. Diskriminace se zde může projevovat jak v konkrétních pracovněprávních vztazích, například při přijímání do zaměstnání (typicky v době kdy osoba prochází real-life testem), tak i sekundárně,

na základě systémového nastavení právní úpravy, která může specifické postavení trans lidí opomíjet. Řešení se může odvíjet od pouhého vzpomnutí, že trans lidé existují a mají jisté zvláštní postavení vyžadující specifickou ochranu. **Petr Polák** se následně ujal slova a označil tři hlavní okruhy, ve kterých se trans lidé setkávají s největšími překážkami v pracovněprávní oblasti (včetně podnikání). Jde zejména o oblast získávání potvrzení o zaměstnání, publicity historických údajů ve veřejných rejstřících (zejména v oblasti živnostenského podnikání) a získávání stejnopisů dokladů o dosaženém vzdělání absolventy po změně pohlaví.

Představil také problémy pojící se k první ze jmenovaných oblastí, tj. oblastí vydávání potvrzení o zaměstnání. Zákoník práce obecně stanovuje zaměstnavateli povinnost vydat zaměstnanci potvrzení o zaměstnání. Trans lidé však potřebují potvrzení o zaměstnání s opravenými osobními údaji, vzhledem k nově nabyté identitě. Pokud by zaměstnavatel takové poupravené potvrzení odmítl vydat, je otázkou, zda by se tím nemohl dopustit nepřímé diskriminace z důvodu pohlavní identifikace.

Karel Suda následně představil problém, s nímž se trans lidé setkávají v oblasti jejich živnostenského podnikání. V této oblasti obdržela ochránkyně v letech 2015 a 2017 dva podněty směřující na příliš tvrdý dopad právní úpravy živnostenského rejstříku na trans osoby. Změna osobních údajů se totiž v rejstříku automaticky zapíše, a dochází tak odhalení původní identity trans osoby, které lze považovat za odhalení intimní sféry přerůstající rámec ochrany spotřebitele či obchodního partnera. Údaje jsou totiž navázány na agendový identifikátor fyzické osoby (AIFO), který se vztahuje k fyzické osobě jako takové. Nezáleží přitom na tom, zda osoba v podnikání pokračuje či svou živnost ukončí a začne zcela znovu. Dochází ke střetu principu materiální publicity a ochrany důstojnosti a práva na soukromí trans lidí. Ministerstvo průmyslu a obchodu svým dopisem ochránkyni sdělilo, že veřejný zájem na transparentnosti živnostenského rejstříku by měl v tomto převážit. Jsme si vědomi, že AIFO nelze měnit, avšak zákon z tohoto pravidla stanovuje určité výjimky. Možným řešením by mohlo být stanovení další výjimky pro případ změny pohlaví.

Petr Polák následně nastínil problémy, s nimiž se trans lidé setkávají v oblasti vydávání dokladů o dosaženém vzdělání. Stěžejní je zde v současné době vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělávání, která umožňuje vydat nový doklad v případě změny jména, příjmení, či rodného čísla. Tato vyhláška však dopadá pouze na základní, střední a vyšší odborné vzdělávání (vysvědčení, výuční listy či diplomy o absolutoriu). V oblasti vysokého školství tak existuje právní vakuum, které řeší ad hoc Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s jednotlivými vysokými školami, které se s otázkou vydání stejnopisu diplomu po změně pohlaví v praxi setkávají, a to vždy směrem k zachování maximální vstřícnosti vzhledem k trans absolventovi. Dále Petr Polák udělil prostor nejdříve zástupcům Ministerstva průmyslu a obchodu, a poté Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k vyjádření.

Milada Hrabánková uvedla, že Ministerstvo průmyslu a obchodu z hlediska živnostenského podnikání zásadně nedělá rozdíly mezi osobami, které vstupují do podnikání, nebo již podnikají, a to ze žádného důvodu. Jediné, co rozlišuje, jsou fyzické a právnické osoby. Takový postup podle jejího názoru diskriminační není. Řada subjektů má více či méně oprávněný zájem na tom, aby nebylo uváděno jejich jméno v původní podobě. Dokud bude u osoby zachováno stejné AIFO, není možné údaje změnit (případná změna AIFO je v gesci Ministerstva vnitra). Dále uvedla, že je otázkou, zda je v tomto případě veřejný zájem na změně AIFO stejně velký, jako například u osob se změněnou identitou z důvodu bezpečnosti (např. ochrana svědků). Ve veřejných rejstřících by totiž změnou AIFO došlo k "vymazání" původní osoby, a tedy je na úvaze, zda je důvodné tuto krajní možnost nabídnout i trans lidem. Například podnikatelé, kteří dříve podnikali v sexuálních službách a nyní v tom již nechtějí pokračovat, a podnikatelé, co se ne vlastní vinou dostali do dluhů a mají rovněž zájem na tom, aby se tyto souvislosti v souvislosti s jejich novým podnikáním nedaly dovodit z údajů vedených o nich v živnostenském rejstříku. Existují tak mnohé skupiny lidí, co mají zájem na tom, aby za jejich minulým podnikáním byla

udělána tlustá čára, avšak proti tomu stojí zájem spotřebitelů a obchodních partnerů na tom, aby se tak nestalo. Dodala, že z těchto pravidel se dá uhnout, ovšem má za to, že česká společnost je k trans lidem velmi tolerantní, a není tak důvod předpokládat, že by jim z těchto důvodů vznikly problémy v podnikatelské sféře. Také neexistují data, která by dokumentovala, že zachovávaní historického jména ve veřejné části živnostenského rejstříku skutečně vede k sekundárnímu diskriminačnímu zacházení s trans lidmi.

Helena Roubíková dodala, že předmětné historické údaje nejsou ve veřejné části živnostenského rejstříku viditelné na první pohled. Je nutné hloubkovější zkoumání "profilu" konkrétního podnikatele.

Petr Polák odpověděl, že skutečnost, že se na ochránkyni obrátili pouze dva lidé, může pramenit také v tom, že je-li problém v samotném systému, lidé do něj povětšinou vůbec nevstoupí. Tedy pokud neexistuje velké množství případů, neznamená to automaticky, že zde problém neexistuje či je pouze zanedbatelný. V tomto případě se může jednat o nepřímou diskriminaci, protože neutrální ustanovení dopadá na určitou skupinu osob (konkrétně na trans lidi) méně příznivě. Je tak nutné v konkrétním případě posuzovat přiměřenost takového dopadu tedy to, zda by nebylo možné, aby toho stejného cíle bylo dosaženo prostřednictvím jiných, méně invazivních prostředků. Zároveň upozornil, že by si dával velký pozor při kvalifikaci důvodů pro změnu údajů, protože to, že se někdo narodí jako trans osoba je zcela odlišné od situace, kdy se někdo vlastní podnikatelskou činností dostane do dluhů.

Andrea Baršová dodala, že je pak nutné rozdělit důvody na "identitní" a "neidentitní". Stejně silný důvod, jehož vznik konkrétní osoba nemůže ovlivnit, by totiž mohli mít například příbuzní osoby odsouzené k trestu odnětí svobody.

Karel Suda k tomu uvedl, že důvody rozlišování, jimž je poskytnuta zvláštní ochrana, již byly v mezinárodním i národním prostoru v minulosti vymezeny.

Michal Franěk oponoval, že takový jiný režim trans lidi spíše vyčlení. Zároveň uvedl, že není možné oddělit osobní údaje, ty které se po změně pohlaví mění, a údaje obchodní povahy, například dluhy. Jako příklad uvedl případ, kdy bude banka posuzovat bonitu osoby, která prošla změnou pohlaví, bez přístupu k její minulosti. Varoval před takovými zásahy, které nespolehají na zdravý lidský rozum a vytvářejí složité mechanismy. Tyto zásahy nahrávají osobám, které chtějí trans lidem upírat i odpovídající statusové postavení.

Milada Hrabánková souhlasila s tímto názorem. Dodala, že veřejný zájem je v této sféře větší, než zájem osobní.

Michal Švorc doplnil úvahu o tom, zda by taková změna nebyla provedena cestou pozitivní diskriminace a vytvoření specifických podmínek, což by mohlo ve výsledku trans lidem spíše uškodit. Dodal, že oproti sterilizacím, řešeným v dopoledním panelu, mu toto přijde jako drobnost.

Helena Roubíková položila otázku, zda si je ochránkyně vědoma existence konkrétních případů, kdy takové zveřejnění mělo nepříznivý dopad.

Petr Polák odpověděl, že si je vědom spíše důvodných obav lidí z možného negativního dopadu, které vedly k ukončení živnostenského podnikání.

Michal Franěk uvedl, že neví, proč by se měly zavádět speciální pravidla a ochrany pro trans osoby. Uznal, že existuje řada překážek, kterým musí tyto osoby čelit, avšak snaha státu by měla mířit k odstranění těchto překážek a ne k vyčleňování trans lidí do zvláštních režimů.

Petr Polák zdůraznil, že stát má povinnost chránit nejen před přímou, ale i před nepřímou diskriminací. Stát by tak měl zkoumat, zda má zvolené opatření legitimní účel, zda je přiměřené a nezbytné, a pokud dospěje k závěru, že tomu tak není, měl by přistoupit ke změně právní úpravy. Dodal, že "vyčlenění"

by v tomto smyslu nepovažoval za špatné nebo nebezpečné, když k podobným opatřením se například ve školství běžně a odůvodněně přistupuje (v souvislosti se začleněním žáků se specifickými vzdělávacími potřebami). Tímto rozpravu na téma živnostenského podnikání ukončil, poděkoval zástupcům Ministerstva průmyslu a obchodu za sdělené poznatky a informace a ubezpečil je, že pracovníci Kanceláře veřejné ochránkyně práv svými výstupy neprezentovali jakékoli závěry ochránkyně v této věci, ale spíše se snažili do problému hlouběji proniknout. Otevřel dále problematiku vydávání stejnopisů vysokoškolských diplomů trans lidem po změně pohlaví konkrétní otázkou směřovanou na zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, zda by ministerstvo bylo nakloněno změně zákona o vysokých školách (překlenutí chybějícího zákonného zmocnění k vydání příslušné vyhlášky) a vyplnění aktuálního právního vakua v této oblasti.

Vítězslav Němčák úvodem poznamenal, že ministerstvo už v minulosti řešilo případy související s vydáváním dokladů o dosaženém vzdělání v kontextu změny pohlaví. Vždy je řešilo komunikací se školou a vždy zaujalo jasné stanovisko, že je možné z takového důvodu vydat nový doklad, i když neexistuje přímá legislativní úprava. Případné legislativní změně by se tak ministerstvo nebránilo, protože jde dle jeho názoru o věc, která již funguje, a to i přes zmíněnou absenci přímé úpravy. Dodal, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy však nemá zájem na tom, aby se takové otázky řešily atomicky. Případná změna by tak měla být provedena na obecné úrovni, co se vydávání všech dokladů a osvědčení týče, například i pro kolaudační souhlas, atd. Ministerstvo by přivítalo komplexní změnu spíše, nežli změnu týkající se pouze vysokoškolských diplomů.

Petr Polák navázal, že tento postoj chápe, ale v rámci základní, středních a vyšších odborných škol už vyhláška, která předmětný problém řeší, existuje. Tázal se tedy, z jakého důvodu neexistuje taková vyhláška i vzhledem k vysokoškolským diplomům.

Vítězslav Němčák odpověděl, že uvedená vyhláška je dle něj nedůsledné ad hoc řešení, které má velké mezery. Není podle něj šťastné vytvářet taková řešení, protože mají za následek velmi kazuistickou právní úpravu. Protože Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy po konzultaci s vysokou školou vydání stejnopisu diplomu povolí, nespátřuje chybějící vyhlášku jako problém.

Petr Polák opáčil, že pokud rektor vysoké školy odmítne diplom vydat i přes doporučení ministerstva, tak ministerstvo za aktuálního právního stavu nedisponuje nástrojem, kterým by takové rozhodnutí rektora mohlo zvrátit.

Vítězslav Němčák souhlasil a uvedl, že v takovém případě by bylo řešení na soudech.

Karel Suda uvedl, že systémové řešení pro veškeré doklady a osvědčení je jistě ušlechtilý projekt, nicméně se jedná o otázku politické vůle a několika let legislativních prací a následných schvalovacích procesů. Vysoké školy však nyní dle informací ochránkyně postupují v této otázce nejednotně a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy by se tak mělo pokusit postupy vysokých škol v dohledném čase sjednotit alespoň přijetím metodického opatření.

Vítězslav Němčák připustil, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy může oslovit rektory vysokých škol a sdělit jim své stanovisko k dané problematice, tedy že je v souvislosti se změnou pohlaví možné vydat absolventu nový diplom.

Karel Suda takové řešení označil za v tuto chvíli uspokojivé.

Petr Polák poděkoval všem účastníkům a účastnicím za pozornost a aktivitu při diskusi a vyzval je k přesunu do Sálu Otakara Motejla ke slavnostnímu ukončení kulatého stolu.